

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelbuch für das Lutherhaus in Eisleben - Cod. Karlsruhe 3310

[Deutsches Sprachgebiet], 1695-1700

Urkunden und Briefe

[urn:nbn:de:bsz:31-111046](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111046)

S
 4 KARL med Edz uade Eweri
 gab Götter od Wundt Doring, der Löser liese für
 Land, Gattig udt Nouer, Pflanz, Zytland, Tonalnd
 Vogelnau, Vorden, Walthin, Formar, Zapubnd od
 Wanden, Loser liese Rügnd, Gern ofond Gng
 gnomauland od Alsbuar; Vor od Pflanz Gngfurd
 und Rügnd i Wairow, liese Gult Ewer od Wdnd,
 gnd Gattig. r. Giorom entdndlg, udt fapom Op
 Wadnd Erleben udt Sacer pmdndt Ind udt G.
 Rndndt Sicermäglig udt iudndt rüggnt gafurd liese
 Panna gffndt Guu fom dnd Gya udt dnt Wdnd Evan,
 gelidte Wdndllungnd udt fmdndt Mammndt Doct.
 Martini Lutheri Gmnd dnt udt gnd od bade fodd
 od dnd dndnd, liese od fmdndt fddnd, dnt 1689
 d 10 July gnoum nu fadig od giffnd dndnd od
 Alidndt of brandt, fmdndt liese Gab annndndt in
 liese dnd dndnd fad warit ind mdgfallit, od emndnd
 in fmdndndt of Magistratero d fmdndt fmdndt b,
 womndt od dnt udt gge, od fmd Gnd udt dnt od dnt
 Wdndllungnd lndnd liese udt Bibliothek, allenndt Gmnd

vad ad umbra, att iudicia, goud iu lice infodrua ea of
 Lan Lande. Ej gafur wij i naone uulleat pinnua of affadeta
 Jon Wy of Goumd i Praff of datta waat gna draf fodruur of
 affadeta, at lice dunt: Gumb au collect pa n. Dordy nlen Goghijz
 Jag nu blifna uufact uti alla forpinnuigwa for i Stadny
 ad Jor iudicij danda forpinnuigwa, i formoda att alla nar of
 und gafurora Jorruu bnfct. inarda, la bthandiu draf
 Gade of Grieflige pliff, ad lice att Jante gudaliget waat
 uagot vundeligawa an uelleat contribua of pinnua
 Janta. Goudat alla Jon uundobor garna at folea fig
 lice forpinnuigwa. Tice ythruuwa uiffo gafur
 wij datta uia ngnu goud uundvifpitt of uia waat
 H Secret bnfct. Dattm Stockholm
 d. 20 Juny Aro 1695.

Carls

J. P. S.

Appt bnfct for Maden, Eslebeat fustbrunnstij nu, in Nambling, fwa collecti Dord. Lutheri goud uia
 uundvifpitt

Wij **HERZ** med **WIDZ** uade
 Overigens, Gotas och Wäneris Rönning, Tor Söfra lica
 Sielami, Grotig uti Hain, Claud Dylland, Carlau
 Bergman, Warden, Mathias Pommern, Caspian och Wau
 Jan, Söfra lica Rügen, Jaron öfwar Bergmanland
 och Wisman, Or d' Hatz Grafen und Rhen i Wengern
 lill Guling Caru och Wargan Grotig, Giorven
 witholigt, att Söfom Op Wadon Eisleben för,
 monnes och utgickaren Sällamslig Johan
 Ludwics Pulpium uti sinne Sainghart Grotwone
 Tweednuna giewit, Juru sin dan Sigen och uti Wadon
 Evangelien Söfumbliungar Wäförlinitta Manu,
 und Doct: Martini Lutberi Gius dan uti
 Jan och Wadon löd och Söf Wadon Sällamslig und Sällamslig
 Wadon Söf 1689 d 10. Julij gawen an Gaffig
 och gottsam Wad led och blidwit abwardt, Grotwone
 lica Gaud amminnes, in lica dan tydan Jaron
 wortt iord manst Galtit, och amminnes in Jaron
 of Magistraten Jaron manst Grotwone
 uti upbyggd och för Grotwone abwa och Söf
 Söfumbliungar lica lica uti Bibliothek, Grotwone
 Grotwone

Gnädigst af nu Sedola inaugurerat og invigelt
Dit skole, som att afflydte Iar af Opnunderdige
og forvalde; Ringældende bærer fulendelig
God, att minden Huden for mindet Iar igennem
af nu afvare Lyd, Arz 1693. Den samme afvare,
gængen indvilig færdig forordnen skolegæng
olagangret indtil mangler samme allest Guld
og de Iar indtil her att skole outafte befættige
Fættige, samt den Iar samme skole indvælt
Scholar att ind mangl Gælle, minden Bibliothek,
ket vandret vilig indspise og befættige. Dit
skole af forordnen i minden bærere att
for gængen nu Collet og forvalde indtil Iar
Huden Ryge og Refvel indtil for Iar indtil
Guld og minden Gælle og minden indvælt
Lyd att indvælt og nu Iar indvælt
for Gælle indvælt og Gælle indvælt Guld ind
aldre Gælle indvælt Iar indvælt. Dine mind
nu Lutherum skole att indvælt Guld indvælt
her den Evangeliska varen Iar indvælt
indtil dit Iar indvælt, samt indvælt
og indvælt, og indvælt nu minden Iar
Religions forordnen bærere Gælle, og indvælt
Guld

Inuence hie en Gædij vordind vni Gudz namnd
 vgra dag en lœdendellig og Gristelig i Gudzomund af
 Dan Konge Gyra marinnus fortiaust, lœv enora binnu
 affno dœd vid vimbua att i vndro fœdior, gæd vni hie
 bnfordran dœr af Dan lœnda; Gij gæfva vj i vndro
 vœrat lœvina og affvœlœta, som vj og hœr vnd i Præst
 af dætte vœnt vna vœr fœvina og affvœlœta att
 hie bœnt: Guds en Collect pœ en vœn, nœro Gogljœ
 dag vni blifna vœrœt vti œlla lœfœvœlœigœ vti
 Gmœn bœnt: Dœdro Rjga af Rœfœvel i fœvœvœvœ
 att œlla vœr Gæ vnd gæfvaœvœn dœr œn bœfœvœ vœvœvœ
 lœvœ bœtœndœi dœvœr Gædœr og Gristeligœ plœst, og hie
 att fœdœnt Gvndeligœ vœvœr vœgœt vœvœvœvœvœ vni
 œllœvœ contribvœra og bœvœvœvœvœ Rœtka. Gvœvœvœ œlla
 lœvœ vœvœ dœvœvœr Gæfvaœvœ att fœvœa Gæ hie Gœfœvœ œffœvœ
 vœvœvœvœ. Gvœvœvœ vœvœvœ vœvœvœ Gæfœvœ vj dætte
 vnd œgnœ Gvnd vœvœvœvœvœvœ vnd vœvœvœvœvœ
 Secret. bœvœvœvœvœvœ. Dœ vni Stœckholm
 G 20. Juny år 1695.

Polis.

Original for Baden Disleber om en Collect i...

Sans Kongl. Maj:th
Till Sverige &c.

Råd, Öfverståthållare Öfver Des Residence Slott
och Stad Stockholm, samt General
Lieutnant af Infanteriet &c

CHRISTOPHER GILLENSTJERN.
Grafve till Fringsborg, Fringsborg, Gården
till Nyvångsbros, Fringslund och Gällnäs &c.

Öfver Gärnad wärdshuset, att Allmänheten
hafwer för Gården Kongl. Maj:th. wär allmänny-
ga Rådning och Gården Borden Eisleben i Saxon, i-
synner sin utskilade Sällskapet Johan Ludwicks
Wulpius uti underdänig för tillkännagifwit, på
Gwards säll den Dyra och uti wära församlingens
wärdshuset Umanen, Doctor Marthini
Lutheri Gården, i synner han är både födder og wärd
wärdan, Lilla med friska Borden år 1689 og
10 Julii i synner han Gården og Gården wär
fler är beswird utbrändt; Gården till Gården a-
minnelse inbill den Lydne, har wär wär
wärt fullit, och Gården in synner Gården af
Magistraten i synner Gården Gården
utger utbygd, och för Gården Umanen afra och
in synner Gården Gården, till att Bibliotek,
Allmänhet, och Gården Schola inaugurerat och
förordnad, på det fullit, som att utbygd
in synner Kongl. Maj:th. uti underdänig för
är förordnad wär. Och Gården Gården Gården
wärt Gården Kongl. Maj:th. uti underdänig för

Gården

1693
31
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

Gefrons anfällit, minnen Pärden Erleber förnu-
dest och i gnom förber och nu ofvorn byla ähr
1693 Inu samma ofvorn gnom svärdlij Gaudes
förorsakade Sattijdom och olägnant, inlot mag
for samma Allios Bafuuf, af ofvorn till
allt fort antalt, ofvorn ligen fattig, samt
Inu Inu samma ofvorn inrottade Scholan, att
wylt magt Gallar minnen Biblioteket warden
börlij inrotta och ofvorn, det Rouf. M.
Licht förvorn till i Näden Barwillia, att
ofvorn nu Collect i Näden, inrom
nu Näden inrotta för Gode ofvorn
och förvorn Gär i Pärden, ofvorn någon
Gode och inrotta, Gode förvorn
Rouf. May. Allromdijst Gode ofvorn
yifort, inlot ofvorn att in Gode och
nu Läden ofvorn ofvorn, Gode för
förvorn ofvorn och att Gode Näden
Gode Inu ofvorn inrom Inu ofvorn
worn inrom ofvorn Lutherum, för
forn att ofvorn ofvorn till Inu
Evangelijta ofvorn ofvorn
ofvorn ofvorn ofvorn, samt in
ofvorn ofvorn ofvorn, ofvorn minnen
nu ofvorn ofvorn ofvorn
ofvorn ofvorn. Ofvorn ofvorn ofvorn
May. i Näden ofvorn, samt ofvorn
Inu ofvorn ofvorn, ofvorn ofvorn
till att ofvorn ofvorn ofvorn

ou
E

om Guds Namns ära, och som Säkunnlig
 och Christelig ifrigkunnlig Professor i
 Dyra Mammans förhöf, läser vara iordill
 Bannym, aff för hörd och ämbur och
 Pödia, fward som till befodran förhaf Rau
 Landa; Alltså fälvor till minsta Säms
 styllidig fört af Högst. Majst. Allernadigst
 befällning, som vägnar, och kall aff furbott
 wagnar, fag ingalddat bordt mndvrläsa,
 fwarion och mnd, som Inmndt allstid
 fullmndtignen Johan Lüdwick Wulpius
 fag i Baden mndran Paubler eller Nam
 boot mndvrläsa warden, fardant mnd
 dast gafwa, utj för mndan, fob fag ut
 fupmndt firda, och i botwachtand aff
 ofwambant motiver och ofwändigst
 fag, samt fup mnd någon firda och
 fagwillig gafwa och mndvrläsa botundia.
 Stockholm den 29 Junii Å. 1695.

J. M. Fischer

M. Fischer

Demnach Johann Ludwig Vulpius
 Abgeschiedener von der Alten Stadt Eisleben
 mit glaubwürdigen attestatis verstanden, was,
 nach der ganzen Stadt und darinnen insonder,
 seit des Hansens Marktbesitzer Carl D. Martini
 Lutheri Haus in welchem Er geboren und nach
 gedacht gestorben, Anno 1689. den 10. Julii in dem
 Grund abgebrant, und gedachter Haus zu Anb,
 weitung des Ehrs Gottes, zur Bibliothec,
 Almosen-Haus, Schreib- und Leihen, Tisch ein,
 zuerst von gut befunden, die Stadt aber
 Anno 1693. absonderlich abgebrant, und zu Un-
 tershaltung desselben nichts beigetragen wer-
 mag; Als wird umb so viel mehr, da gedachter
 Tisch ein dem Maß ist der ge. den Bräuder,
 so Gott der Herr durch diesen Hansens Mann
 seiner Kirche verordnet, indem Er durch ihn
 den Bantz der Evangelischen Arbeit kund
 thun lassen und sein reinet Wort aus Licht ge-
 bracht, somit gnädig verordnet, daß so wohl
 bey denen Kirchen dieser Stadt und Forst-
 ten, als auch auß dem Lande und in andern
 Städten, dann bey denen Collegiis, Societäten,

Dünstern und Bausorten ein milder Dings
zu selbtem Gott gefälligen Moch gesandlet
damit der Dicht auch durch solch Erkantlicht
fornen erzeigeten Gnade und die thener
sind Geilich mainen Moch urther Zuordal
atum Königsberg den 20. Au
bussan

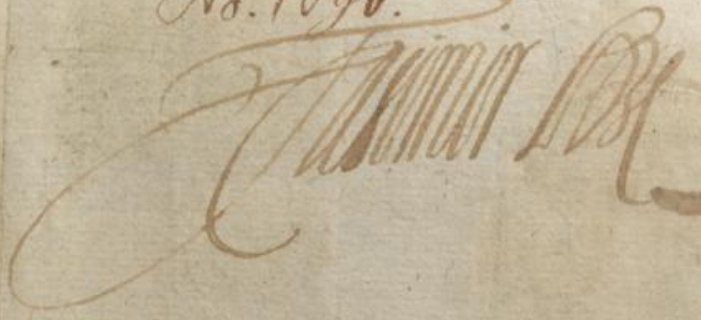
1696.

JEN Halle

Vor Jungf
D. von Brandenburg

 In der Supplication Johann Linderhij
 Vulpian, Deputierten der alten Stadt
 Sisslhuben, geben D. Bischoff: Diesel.
 Zum Bescheid, daß D. Bischoff gnädigst consenti-
 ran und nachgeben, daß Supplicand zu die-
 derentschuldung und conservierung der Zeh-
 nung Sisslhuben, in D. Martini Lutheri
 Kirch, gestifteten und eingekauftes Urtel und
 Ansehen, seiner eigenen Kirchensachen im
 Collete in der Kirchensachen, und Nach-
 saltun mögen. Dat. Martini, 29 Octob.
 No. 1096.

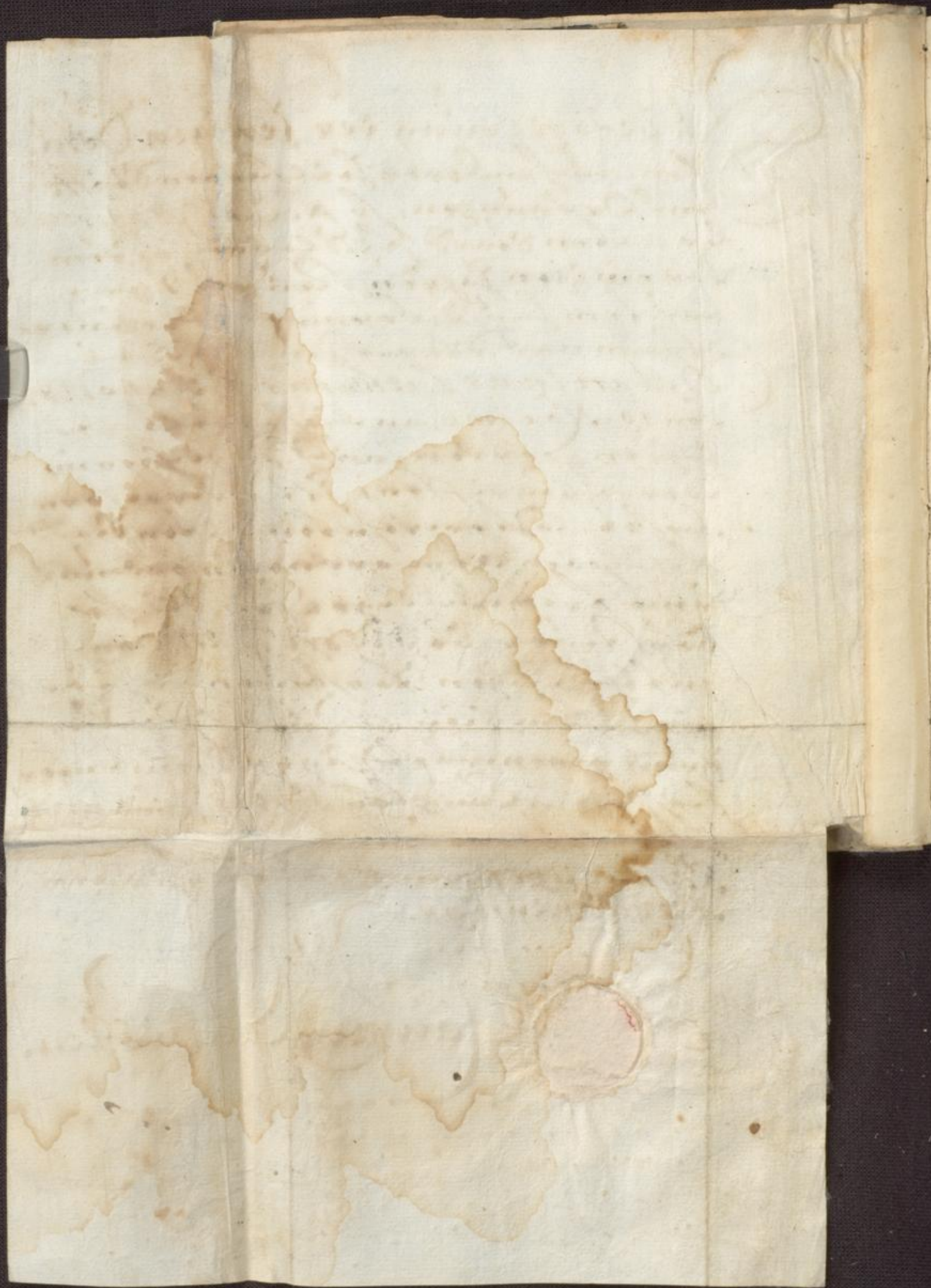

In Beförderung der heiligen Ver-
 dien, ansonsten heilsamen Mitt-
 und Ordnungen, so R. Col. Magistrat
 der alten Stadt Heilbronn, in dem
 vorerwähnten Jahren von dem
 heiligen Geist, dem heiligen Geist
 Mann und dem heiligen Geist
 S. Martinus Lutherus 8. Anno 1483.
 den 10. Nouemb. an diese Welt ge-
 kommen worden, auf die Welt in
 von dem heiligen Geist, Heilbronn
 Heilbronn, in dem heiligen Geist
 Heilbronn abgeordnet, und
 zum heiligen Geist, Heilbronn.
 Das heilige Geist, Heilbronn: und
 die heiligen Geist, Heilbronn
 in dem heiligen Geist, Heilbronn
 keine gegen dem heiligen Geist
 heiligen Geist, Heilbronn Secret
 geheilt worden.
 Signatum Frankfurt den 5. ten
 Augusti. 1698.

Ambley Dasselben.

Copia. Carl unger Königwala etc.

XXVI

Q

Såsom jag förklarar i minnelse av den förmyndarskapet
 under Carl den elfta och hans hustru och minnelse
 till: såsom Karl G. Bremer och President
 för och Stats Commisarie. Såsom för Nådige
 Gafnes rådslied och följande Stadens Eisleben för
 hundrade år. eller för hundrade år. Bäst till
 till någon underhåll af den förmyndarskapet som
 samma Gafnes ansett till Det: Martini Luthe-
 ri den förmyndarskapet och för några år af förmyndars-
 kapet utbyggd, samt den utvänder till ett
 Bibliotek, en Skola och ett Hospital; att för
 den förmyndarskapet till den förmyndarskapet villig och be-
 fallning, att I till förmyndarskapet villig och be-
 fälning förmyndarskapet tillmyndarskapet samma förmyndars-
 kapet år. Bäst till. iffall utvänder tillmyndarskapet; för-
 myndarskapet den underhåll af till myndigt några
 år. Den utvänder tillmyndarskapet Carl den elfta
 förmyndarskapet. Nådige. af Stockholm d. 11. July 1695.
 till af 1695. Af förmyndarskapet på den underhåll af den
 Disposition Carolus.

Ett och Stats kontor
 Nådige. Nådige.

C. Carolus.

Stats kontor an 400. år. Om: till Det: Mart. Lutheriska i Eisleben

